

PROTOZOOONLARDAN İLERİ GELEN ZOONOZ HASTALIKLAR

AMÖBİOSİS (Amipli dizanteri)

Etken: *Entamoeba histolytica* (Sarcodina)

Tropik ve subtropik kuşakta yaygındır.

Etkenin doku ve vegetatif formu (manga formu; 20-30µm, patojen form pseudopodları ile hareket eder, akut olguda dikkat çekicidir) vardır. Vegetatif bağırsak lümen formu (minuta form; 10-20µm, apatojen bağırsak lümeninde kommensal yaşar, kronik olguda bulunur). Kist formu ise duvarı var ve oldukça dayanıklıdır (10-15µm, yuvarlak).

Kistlerle enfekte olmuş su ve gıdalarla (yeşil bitkiler) bulaşır. Sinek ve hamamböceği mekanik taşıyıcılık yapar. Esas rezervuar konakları köpek, maymun ve kemiricilerdir.

Hasta insan 10-12 kez dışkılar (Taşıyıcı günde 1.5×10^7 kist)

İntestinal ve ekstraintestinal (karaciğer, akciğer, beyin) görülebilir.

Teşhis, dışkı muayenesi ile yapılır.

Tedavi, paromomycin, metronidazol, tinidazol kullanılır.

Gıdalar için hijyen kurallarına uyulmalı

GIARDİOSİS

Giardia türlerinin yaptığı hastalıktır.

Etken *G. duodenalis*=*G. intestinalis*, *G. lamblia*

Etkenin armut şeklinde trofozoit (10-20µm büyüklüğünde, 2 çekirdekli, 8 kamçılı, median cisimciği, axostyli, emici diski var) ve kist (8-12µm büyüklüğünde oval 2-4 çekirdekli) formu vardır.

Bulaşma ağız yoluyla kist ile enfekte su ve gıda (yeşil bitkiler) alınımı ile olur.

Trofozoit jejunum ve duodenum mukozasına emici disk ile tutunur, safra yoluna da yerleşir.

İshalli dışkıda 14 milyar kiste rastlanır, 1-10 canlı kist enfekte eder.

Etken çocuklarda sıklıkla görülür.

Dışkı muayenesi en az 3 kere.

Tedavide 5 nitroimidazol türevleri kullanılır.

Temizliğe dikkat edilmeli.

LEISHMANİOSİS

Leishmania türlerinin omurgalıda yaptığı hastalıktır.

Leishmania donovani (L.d.donovani, L.d.infantum, L.d.chagasi) visceral leishmaniosis** (iç organ leishmaniosisi) etkenidir.

Leishmania tropica (L.t.minor, L.t.major) cutaneous leishmaniosis (deri leishmaniosisi) etkenidir.

Vektör: phlebotomuslar (Sand flies=kum sineği, çeti sineği, yakarca)

Rezervuar: özellikle köpek ve kemiricilerdir.

Omurgalıda amastigot (2-4 μ m, yuvarlak, makrofajlara yerleşir) form

Vektörde promastigot (12-20 μ m, lanset şeklinde) form

Teşhiste, ülserden alınan materyal kontrolü, NNN besi yerine ekim, serolojik testler, organdan (kemik iliği, karaciğer, lenf yumrusu, dalak) punksiyon yapılır.

Tedavi: antimon bileşikleri

TRYPANOSOMİOSİS

Afrika ve Güney Amerika'da görülür.

Etken; *Trypanosoma brucei rhodesiense* (Doğu Afrika Uyku hast.)

Trypanosoma brucei gambiense (Batı Afrika Uyku hast.)

Trypanosoma cruzi (Chagas hast.)

Vektör; *Glossina* (çeçe sinekleri) türleridir.

Tanı: direk tanı: mikroskopik bakıda trypanosomların görülmesi

(ince yayma, kalın damla giemsa ile boyama, novy-macmeal-nicolle (NNN) besi yerinde hemokültür, lenf biyopsisi, karaciğer, dalak, kemik iliği ponksiyonu, kas biyopsisi vs.)

indirek tanı: akut dönemde ELISA, IFA Ig M ve Ig G'de 4 kat artış tanı koyucudur.

Latent ya da kronik: antijen saflaştırılmış, rekombinant *T.cruzi* proteinleri veya sentetik peptidlerin kullanıldığı komplement fiksasyon, İndirek hemaglutinasyon IFA ya da ELISA, PCR.